"We willen de Brugkerk voor de toekomstige generaties behouden"

De aanblik van de monumentale Brugkerk in Koudekerk aan den Rijn doet momenteel een beetje vreemd aan: grafzerken tegen de muur en op de grond achter de kerk. Wie erin slaagt om een kijkje in de kerk te nemen, snapt het. De kerk wordt momenteel volledig getransformeerd; de monumentale zerken zijn eruit gesloopt want ze mogen niet verloren gaan, sterker nog, ze krijgen straks weer een plek in de kerk. Agaath Koers en Albert van der Ploeg vertellen meer over de ingrijpende transformatie van de Brugkerk.

Eind augustus zat ik aan tafel met Agaath Koers, lid van het kernteam en lid van de interieurcommissie, en Albert van der Ploeg, lid van het kernteam en bouwteam, die het contact zijn tussen de aannemer en de kerkelijke gemeente. Het bouwteam heeft toestemming om op de bouwplaats te komen. De planning is om eind april 2024 de kerk weer in gebruik te nemen. Het moge duidelijk zijn: er is flink wat water door de Rijn gestroomd om zo ver te komen. Agaath: "Ja, het begon met het besluit van de kerkenraad in april 2021 om de Ontmoetingskerk te verkopen. Er moest iets gebeuren. Met professionele begeleiding en advisering heeft de kerkenraad getracht het besluitvormingsproces samen met de gemeente zo zorgvuldig mogelijk te doorlopen. Desondanks is er nog steeds pijn bij gemeenteleden, wat wel begrijpelijk is."

Experts

Door de verkoop van de Ontmoetingskerk in november 2022 werd de transformatie van de Brugkerk mogelijk. Uiteraard hebben de kerkenraad en de bouwcommissie zich vanaf het begin laten bijstaan en adviseren door experts, denk aan een architectenbureau, fondsenwervers, bouwkundigen en uiteindelijk een aannemer en onderaannemers. Ook de nodige vergunningen moesten worden aangevraagd, bij onder meer de gemeente en Monumentenzorg. De Brugkerk is een monumentale kerk uit 1300. Met alle regelgeving voor transformatie van dien.

Planning

In juni 2022 was de kogel door de kerk: vergunningen waren binnen, het plan was goedgekeurd en de financiering voor de eerste fase min of meer gedekt. De stijgende grondstofprijzen als gevolg van oorlog in Oekraïne en de inflatie maakten een aanpassing van de begroting helaas nodig. Grondstoffen, materialen en arbeid waren fors duurder geworden. Toch kon in het vroege voorjaar van 2023 het startschot voor de transformatie worden gegeven. De gemeente kerkt nu tijdelijk in de Ontmoetingskerk, aanvankelijk met het idee dat Kerst 2023 in de getransformeerde Brugkerk gevierd zou worden. Hoe mooi?!

Werkzaamheden

Het liep anders. Nadat in het voorjaar met behulp van gemeenteleden eerst de banken en de houten vloer eruit gesloopt waren, werd duidelijk dat de betonvloer (uit 1937!) onder de houten vloer van dermate slechte kwaliteit was, dat er een extra vloer gelegd zou moeten worden om genoeg draagkracht te hebben voor de komende jaren. Dit zou een streep door de planning halen, met extra kosten, extra onderzoek en opnieuw de vergunning laten goedkeuren door de gemeente. Er werd besloten voor zekerheid te gaan. Eind augustus ging de betonnen vloer eruit. Dat kostte ongeveer drie weken. De nieuwe vloer wordt geïsoleerd en voorzien van vloerverwarming en biedt de mogelijkheid leidingen onder de vloer aan te brengen voor beeld en geluid (zie de foto's). Pas als de nieuwe vloer erin ligt, kan de herinrichting van de kerk starten. De veranderingen zijn er uiteindelijk op gericht om de kerk toekomstbestendig te maken: dat betekent: toegankelijker, duurzamer, en multifunctioneel. Een licht gebouw voor de kerkelijke én de burgergemeente samen.

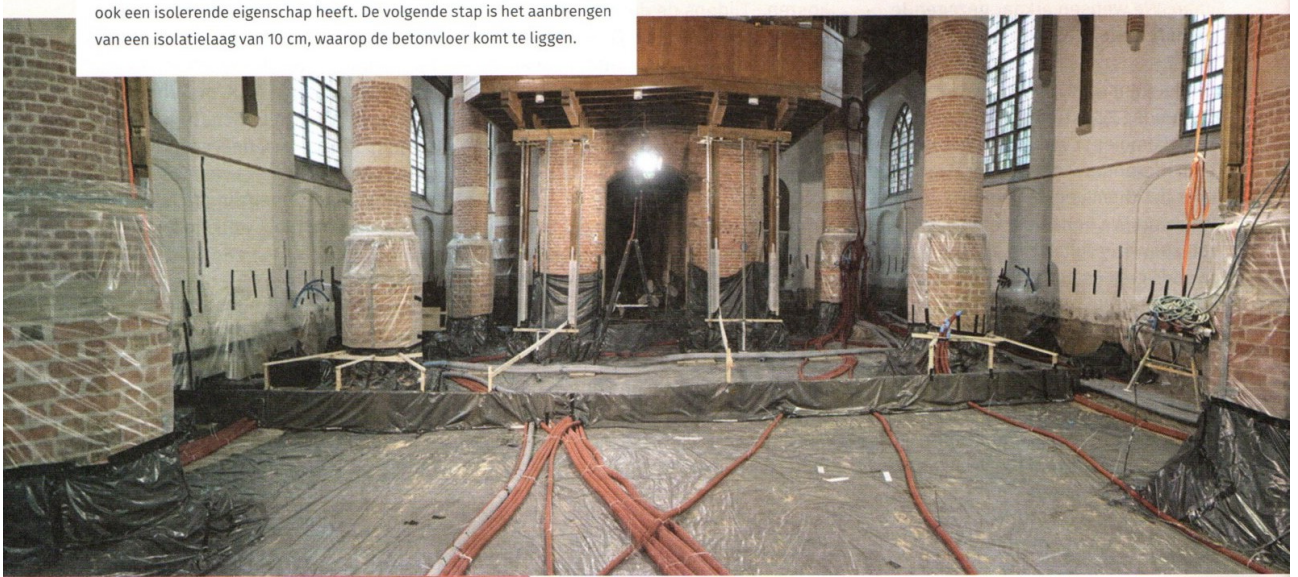

Wat is er sinds het interview eind augustus gebeurd? Nadat de oude betonvloer was verwijderd is het instabiele zand afgevoerd tot op een stabielere laag. Deze foto's van begin oktober laten zien is dat de grond is afgedekt met folie. Daarop zijn mantelbuizen bevestigd, waarin later alle bekabeling voor elektra, data, en microfoons wordt aangebracht. Ook de voedingen voor de vloerverwarmingverdelers zijn zichtbaar. Vrijdag 6 oktober wordt dit alles afgedekt met plusminus 35 cm schuimbeton, dat ook een isolerende eigenschap heeft. De volgende stap is het aanbrengen van een isolatielaag van 10 cm, waarop de betonvloer komt te liggen.

"Gemeentes krimpen, maar de behoefte aan plekken waar inspiratie en zingeving centraal staan, groeit"

Impact

Een kerk laten transformeren is niet alleen een klus voor externen, maar voor de gemeente zelf minstens zo ingrijpend. Goede communicatie vanaf het begin af aan, is cruciaal. Agaath: "We proberen de gemeente mee te nemen in het proces door tijdens de verbouwing elke maand iets te schrijven in de maandbrief en door na de dienst via dia's een update te geven van de verbouwing. Mensen kunnen zo meekijken, want in de kerk mogen gemeenteleden tijdens het bouwproces niet komen. Verboden toegang. Vreemd voor een kerk, maar bouwtechnisch kan het niet anders." Ze vervolgt: "Vorig jaar september heeft een commissie de wensen en verlangens voor de inrichting geïnventariseerd. In deze commissie hadden mensen zitting uit allerlei geledingen van de gemeente. We wilden niets over het hoofd zien. Wat dacht je bijvoorbeeld van stopcontacten in de kerk, zodat je met de stofzuiger fatsoenlijk in de kerk komt?" Nu zijn we bezig om deze wensen te vertalen naar inrichting en aankleding van het interieur. En niet alles kan, dat hebben we ook aangegeven. Tegelijkertijd is er de architect, die ook een vinger in de pap wil houden."

Samen

Ik vraag bij Agaath en Albert of er nog andere hobbels in het proces zijn (geweest). Ze noemen het organisatorische traject dat aan deze transformatie vooraf is gegaan. De vraag was: "hoe kunnen we in dit dorp kerk zijn voor de toekomstige generatie, hoe kunnen we samen verder gaan?" De gemeenten van de Ontmoetingskerk en de Brugkerk trokken al vele jaren samen op, eerst in het samen-op-wegproject, en vanaf 2011 in een gefuseerde gemeente. Toch is het heftig als het jouw kerk is die moet sluiten. Er werd besloten om de Ontmoetingskerk te verkopen, en de Brugkerk te veranderen in een kerk van samen en deze toegankelijker te maken voor een breder, ook niet-kerkelijk publiek. Het zijn een paar woorden, maar samengaan was geen eenvoudig proces. Nog steeds is er pijn en verdriet bij mensen. Agaath: "De dominee heeft extra pastorale zorg verleend bij mensen die zich hebben uitgeschreven of dat wilden doen, vanwege het proces." Ook dit organisatorische proces vraagt dus om zorgvuldigheid, we hopen dat dit lukt, we doen ons best, maar zullen vast ook wel iets missen. We hopen dan dat mensen zich melden, want daar leren wij weer van.

Toekomstbestendig

En dan is het natuurlijk de vraag hoe je de Brugkerk toekomstbestendig maakt. Albert: "Verbouwen doe je niet voor de komende paar jaren maar voor de toekomstige generaties. Je wilt het monumentale kerkgebouw behouden voor het dorp, ook al krimpt de gemeente al jaren.." Albert en Agaath zijn zeventigers, maar wel bijna de jongsten in de diensten. De gemiddelde leeftijd bij het kerkbezoek is 70-plus. De Brugkerk is een historisch monument, het oudste gebouw van de hele gemeente Alphen, meer dan 700 jaar oud. Agaath: "Het doel is dat de kerk meer van betekenis wordt voor het hele dorp. Als locatie voor concerten en exposities bijvoorbeeld, of als ontmoetingsplek voor verenigingen of clubs (zie de kadertekst). Dat vraagt wel om een bepaalde inrichting en toegankelijkheid. Als het goed is, gaat de vernieuwde, duurzame Brugkerk hierin voorzien. Er komen bijvoorbeeld invalidetoiletten, de ingang onder de toren wordt gelijkvloers en er komt een breder en groter podium. Maar dat is nog niet alles, uiteraard. Wie benieuwd is naar de vorderingen van de restauratie en naar de nieuwe inrichting, kan kijken op www.vriendenvandebrugkerkaanderijn.nl."

Wanneer zullen jullie over vijf jaar tevreden of dankbaar terugkijken? Albert: "Als alles is uitgevoerd zoals nu het plan is. Dan ben ik heel tevreden." Agaath: "Als mensen weer zeggen: 'dit is onze kerk, hier voel ik me thuis'. Nu is dat voor een aantal mensen nog een stap te ver. Mensen moeten eerst nog zien hoe het gaat lopen, allemaal. Er zijn ook nog veel vragen.' Wat mij wel hoop geeft, is de trend die je in de hele samenleving ziet: gemeentes krimpen, maar de behoefte aan plekken waar inspiratie en zingeving centraal staan, groeit. Ook dan kan deze kerk een mooie functie hebben en wie weet wat wij daar als gemeente dan in kunnen betekenen."

Marina Kapteyn
Foto's: Johan Vergunst

Stichting Vrienden van de Brugkerk aan de Rijn

Er is een nieuwe niet-kerkelijke stichting opgericht 'Vrienden van de Brugkerk aan de Rijn'. Deze heeft meerdere doelen:

- Fondswerving, om bij te dragen aan de onderhoudskosten van het gebouw. De stichting betaalt niet mee aan activiteiten van de kerkelijke gemeente of aan de kosten van de predikant.
- Werken aan naamsbekendheid van de Brugkerk als plek waar ook niet-kerkelijke activiteiten kunnen plaatsvinden.
- Activiteiten bedenken en uitvoeren.

In het bestuur van de stichting zitten nu drie kerkelijk betrokken leden, om afstemming met de kerkelijke gemeente eenvoudig te houden.

Meer informatie: vriendenvandebrugkerkaanderijn.nl.